

D Dwaas van de Boshut

► Eerzaam en eenzaam, Helden, Herberg, Queeste, Wouden

Je denkt: een schrijver is de baas van zijn eigen verhaal.

Je denkt: hij verzint het zelf, dus hij heeft de touwtjes strak in handen.

Je denkt: niemand kan de schrijver verrassen, behalve de schrijver zelf.

En dat klopt ook. Bijna altijd. Een doodenkele keer verschijnt in een verhaal een persoon die de schrijver niet had verwacht, niet heeft bedacht, niet heeft verzonnen. Voor Tonke was de Dwaas van de Boshut¹ zo iemand. Volslagen onverwacht dook hij op in haar

hoofd toen ze bezig was met *De brief voor de koning*. Onverwacht, maar als geroepen. Ze had Tiuri op pad gestuurd met een brief waarvan ze geen idee had wat erin stond. Hij dwaalde hongerig door een bos zonder te weten of hij in de goede richting reed. En toen sprong daar uit de bosjes ineens die man. Die wonderlijke figuur met zijn gedrongen lichaam en wilde haren. De mensen noemen hem de Dwaas van de Boshut, behalve zijn moeder; die noemt hem Marius. Tonke was net zo verrast als Tiuri toen hij op dat bospad verscheen. Ze liet de Dwaas zijn gang gaan en

Op de omslagtekening van *De brief voor de koning* is de Dwaas nergens te bekennen. Maar wie het boek kent, weet dat Tiuri op deze illustratie net is ontsnapt aan de Rode Ruiters en op het punt staat hem te ontmoeten.

De Dwaas van de Boshut is een van Tiuri's trouwste vrienden.

hoefde alleen maar op te schrijven wat hij zei en deed. De Dwaas wordt de Dwaas genoemd omdat de mensen zijn verwarde verhalen maar onzin vinden. Wie de moeite neemt, hoort dat in zijn gewauwel de waarheid schuilt. Maar bijna niemand neemt die moeite. Tonke houdt van het onaangepaste gedrag van de Dwaas, en niet alleen van dat van hem. Dwalend over de bladzijdes van haar boeken kom je meer figuren tegen die uit de pas lopen. Die de regels aan hun laars lappen en niet doen zoals het hoort. Tiuri mag de deur van de kapel niet opendoen. Hij doet het toch. Edu Jansen mag met zijn ruimtevaartuig niet landen in de wouden van Venus. Hij doet het toch. Bart weet dat hij te jong is om Route Z te rijden. Hij doet het toch. Rebelse jongens zijn het. Van meelopen met de massa

Tehalon: meester van het Wilde Woud tussen Groene Rivier, Heuvels en Bergen. Leider van de Mannen in het Groen, vreedelievend figuur die teruggetrokken leeft in het woud. Voelt zich geen onderdaan van een koning en leeft naar zijn eigen regels. Houdt zich afzijdig van strijd en geweld, maar kiest als het erop aankomt toch partij tegen de wrede vorst van Eviellan.

Het Galgekind

De Dwaas is kampioen onaangepast zijn, het Galgekind kan er ook wat van. Galgekind is niet zijn naam, het is wat hij is. Hij woont in de Januaraanse Ambassade en is druk bezig het alfabet te leren uit een ABC-boek uit de bibliotheek. Het Galgekind komt afspraken op z'n eigen onvoorspelbare wijze na en hult zich graag in raadselen. Praten doet hij met hoofdletters, vragen beantwoordt hij met vragen en wonderlijke uitdrukkingen liggen voor op zijn tong. 'Als een scheet op schaatsen, gauw-gauw, gesmeerd.' Het Galgekind is wees. Zijn

vader was een ter dood veroordeelde dichter, die schreef onder de naam Christian Morgerstern², zijn moeder de dochter van de beul. De nacht voor de dichter wordt opgehangen, brengt de beulsdochter door in zijn cel. De volgende dag sterft de dichter aan de galg, maar negen maanden later wordt zijn zoon geboren: het Galgekind. Als ook zijn moeder sterft, vindt hij asiel in de Januaraanse Ambassade en daar ontmoet Otto hem. Het Galgekind mag dan onaangepast zijn, voor Otto is het de beste vriend die hij ooit heeft gehad.

moeten ze niets hebben. Toch is hun gedrag minder afwijkend dan dat van de Dwaas. Ze verzetten zich wel tegen het gezag, ze zijn wel opstandig, maar ze horen er ook bij.

De Dwaas niet, die hoort bij niemand. De mensen laten zijn boshut links liggen. Ongezellig, vindt hij, maar verder kan het hem niet schelen. Ze mogen hem Dwaas noemen. Hij gaat zijn eigen onverstoorbare gang. Van alle onaangepaste figuren in Tonkes boeken is hij het minst aangepast. Hij leeft in harmonie met de natuur. Hij veroordeelt niet, hij kijkt. Hij denkt niet, hij wéét.

De Dwaas doet zich niet anders voor dan hij is. Hij past zich niet aan. Zelfs in het hoofd van Tonke duikt hij op wanneer het hem uitkomt.

Je denkt: een schrijver is de baas over zijn personages. Maar heel soms is een personage de baas over zichzelf.

¹ In de film *De brief voor de koning* werd de Dwaas van de Boshut uit het script geschreven. Daarom hier als eerherstel: een eigen hoofdstuk voor de bijzondere man uit het bos.

² Christian Morgenstern (1871-1914) was een Duitse dichter. Hij schreef onder meer *De Galgenliederen en andere groteske gedichten*.

Jonkvrouwen

Ze kunnen prachtig ruisen met hun rokken en elegant hun handschoenen laten vallen zodat een toesnellende ridder die behulpzaam voor hen kan oprapen. Maar waar vind je ze nog? De jonkvrouw is een uitstervende mensensoort in het kinderboek. Die mooie meisjes met hun fijne gezichtjes en tere handjes waarmee ze maandenlang kantklossen in hun afgelegen kasteel in afwachting van de komst van hun beminde ridder komen nauwelijks meer voor. Onbegrijpelijk, want over jonkvrouwen is het fijn schrijven. Je kunt ze hoofdstukken lang overslaan als vorsten, ridders, krijgslieden en burchtzaten druk zijn met het bestrijden van het kwaad. Om ze, als iedereen ze bijna vergeten is, weer tevoorschijn te toveren. Dan dwarrelt de romantiek over de bladzijdes met rozenblaadjes en luitmuziek. Tonke snapt dat. Haar ridderverhalen worden bevolkt door avontuurlijke mannen, maar eens in de zoveel tijd duikt er zo'n lieflijk wezentje met een ruisjurk op. Er zitten trouwens ook krenge tussen, want jonkvrouwen zijn net mensen. We stellen ze even aan je voor: de nuffigste, de ongenaakbaarste, de begeerlijkste, de liefvalligste, de betoverendste en de eenzaamste.

Margerita van Pava¹ is van het type mooi en bekoorlijk met aan iedere vinger twee aanbidders. Ze hoeft een jongeling maar één keer aan te kijken om zijn hart te vangen. De tweelingbroers Giacomo en Lorenzo vallen als een blok voor haar, wat onpraktisch is, want nu zijn ze concurrenten in plaats van boezemvrienden. Maar Margerita is ook trots, verwend en grillig. Net als de broers op hetzelfde moment verliefd worden, raken ze tegelijk van hun verliefdheid verlost. Dat is prettig, want hun ware liefdes lopen ergens anders rond. Die van Lorenzo heet **Rosalinde**, dochter

- ◀ Driehoeksverhoudingen, Dubbelgangers, Helden
- ▶ Unauwen

Margerita tussen de tweelingbroers: de nuffigste jonkvrouw uit Tonkes boeken.

van heer di Dididi, en ze is lieflijk als een pas ontloken roos. Weer is het liefde op het eerste gezicht en weer geldt dat alleen voor Lorenzo en niet voor de jonkvrouw. Die is één brok afstandelijkheid. Hoewel? Is Rosalinde echt zo ongenaakbaar als ze lijkt? Welnee. Rosalinde is de ware, en wares kunnen een tijdje trots en moeilijk doen, maar uiteindelijk gaan ze voor de bijl.

Dat geldt ook voor die van Giacomo. Twee mannen zijn verliefd op jonkvrouw **Mariana**, dochter van de opperrechtter. Zij is de sierlijkste van alle vrouwen en haar haar heeft de kleur van bleek goud. Beide mannen vragen Giacomo hen te helpen bij het verleiden van de jonkvrouw. Maar die verleidt haar liever zelf. Dat geeft natuurlijk gelazer, maar een beetje jonkvrouw raakt daar niet door van haar stuk. Mariana had het trouwens allang gezien: ze moet die leuke tweelingbroer hebben.

Lavinia is de dochter van Sirgidiwarth Rafox van Azular Northa, kasteelheer van Mistrinaut. Als de vonk tussen Tiuri en haar al niet meteen bij de eerste ontmoeting overslaat, dan toch zeker een vonkje. Lavinia heeft niet alleen lange donkere vlechten en ogen als sterren, ze is ook dapper. Ze trotseert haar strenge vader om Tiuri te helpen en als het moet verkleedt ze zich als jongen en noemt ze zich Fox. Kom daar maar eens om, bij de gemiddelde jonkvrouw.

Rozengeur en maneschijn dus; haal je luit maar uit de mottenballen. Maar niet meteen. Eerst is er nog **Isodoro**, dochter van ridder Fitol, burchtheer van kas-

teel Islàn. Een meisje als een meiroos, geheimzinnig als een bosfee, met honingblonde lokken, sneeuwblanke handen en een zachte, melodieuze stem. Als Tiuri haar ziet, verbleekt het beeld van Lavinia in zijn gedachten. Gevangen in Isodoro's groene ogen, drijft hij weg op iets wat veel weg heeft van een roze wolk. Met onzichtbare draden van spinrag zit hij aan het betoverende meisje vast, dat hem even raadselachtig voorkomt als de verhalen over het Wilde Woud. Maar er is ook een ander gevoel: wantrouwen. En dát voelt Tiuri bij Lavinia dan weer niet.

De prinses is strikt genomen geen jonkvrouw – ze is namelijk een prinses – maar in schoonheid doet ze niet onder voor de rest. Dus ze mag er wel bij, toch?

De prins noemt haar de **Allerliefste**, zoals hij de allerliefste is voor haar. Maar er gaat iets mis, gedoe met een jaloerse tovenaer en een spookmes, en eenzaam blijft de prinses achter in haar kille kasteel. Zó eenzaam dat ze soms niet meer weet of ze nu dood is of leeft. Voorgoed? Nee. Het verhaal over de prinses is geen riddersverhaal, maar een sprookje en die eindigt met... Precies. De prinses is dus niet alleen de eenzaamste, ze is ook de gelukkigste.

1 Margerita, Rosalinde en Mariana komen voor in *Verhalen van de tweelingbroers*; Lavinia in *De brief voor de koning* en samen met Isodoro ook in *Geheimen van het Wilde Woud*; de Allerliefste komt voor in het sprookje 'Het spookmes' in *Het dansende licht*.

Tonke schreef het verhaal 'De rozentuin' ergens in de tweede helft van de jaren '50. Haar eerste boek moest nog verschijnen, maar ze illustreerde al boeken van anderen en schreef veel verhalen.

Iduna: jonkvrouw van ridder Marwen in *Het gevaarlijke venster*. Woont met hem in een kasteel met duizend vensters aan de westkust van het Rijk van Unauwen. Wordt bedrogen door haar man, die op een ijskoud eiland valt voor vrouw Arda. Weet vermoedelijk van zijn overspel, maar heeft hem toch lief.

Hoofse liefde

In *De brief voor de koning* wordt niet gezoend. De verliefdheid van Tiuri en Lavinia zit in kleine dingen: een blik, een gebaar, een terloopse aanraking. Dat past bij een verhaal van lang geleden, toen er nog ridders waren. Verliefde ridders beminden hun geliefden op afstand. Hoofse liefde heette dat. Vaak waren die jonkvrouwen al getrouwd met een of andere edelman. Dan zat er voor de ridder niets anders op dan te zuchten en te smachten en al zijn dappere daden – in het geheim – aan zijn geliefde op te dragen. Er zijn nogal wat draken verslagen in naam van schone jonkvrouwen. Steeds opnieuw trokken ridders het avontuur tegemoet om hun liefde te bewijzen. Veel hartstocht dus, in de middeleeuwen, veel dienstbaarheid ook, maar gewoon een leuke relatie zat er meestal niet in. Dat geldt trouwens niet voor Tiuri en Lavinia, want zij is níet getrouwd met een ander.

Film- en theatermakers zetten de liefde graag een beetje extra aan. Vandaar dat Tiuri en Lavinia in de film nog wat vaker steelse blikken naar elkaar werpen. En in de muziektheatervoorstelling zong Tiuri:

*Soms wil ik zomaar dat de wereld stilstaat
en dan rusten tegen jou
Met m'n hoofd tegen je schouder
en m'n armen om je heen
M'n wang tegen de jouwe
En dan samen – niet alleen.*

Want alles goed en wel – op toneel wil het publiek toch gewoon een zoen.